

Činnosť Matice slovenskej bola obnovená 1. januára 1919. Usilovala sa nadviazať na svoju predchádzajúcu prácu. V päťdesiatych rokoch 20. storočia bola ohrozená jej existencia a ochromená jej činnosť. V súčasnosti sú jej aktivity zamerané najmä na upevňovanie slovenského vlastenectva, prehlbovanie vzťahu občanov k slovenskej štátnosti a realizáciu slovakistického výskumu. Podieľa sa tiež na rozvoji miestnej a regionálnej kultúry, stará sa o krajanov žijúcich v zahraničí, podporuje propagáciu Slovenskej republiky, vydáva pôvodnú slovenskú umeleckú tvorbu, vedecké diela a spolupracuje pri tvorbe učebníc a učebných textov pre základné a stredné školy.

Pamätná tabuľa na prvej budove Matice slovenskej

Národné matičné slávnosti

Údaje o minci

Nominálna hodnota: 10 eur

Materiál: Ag 900/1000

Cu 100/1000

Hmotnosť: 18 g

Priemer: 34 mm

Hrana: nápis do hĺbky:

NAJSTARŠIA KULTÚRNA USTANOVIZEN SLOVÁKOV

Náklad: limitovaný náklad v bežnom a proof vyhotovení

15 000 ks

Autor návrhu: Karol Ličko

Rytec: Dalibor Schmidt

Výrobca: Mincovňa Kremnica

Na líci mince je dobové zobrazenie prvej budovy Matice slovenskej v Martine doplnené zobrazením prvých Stanov Matice slovenskej z roku 1863. V strede mincového poľa je štátny znak Slovenskej republiky, pod ktorým je názov štátu SLOVENSKO a pod ním leptočet 2013. Pri pravom okraji mince je v dvoch riadkoch označenie nominálnej hodnoty mince 10 EURO. Značka Mincovne Kremnica MK a štylizované iniciály mena a priezviska autora výtvarného návrhu mince Karola Lička KL sú umiestnené pri ľavom okraji mince.

Na rube mince sú zobrazené portréty prvých vedúcich predstaviteľov Matice slovenskej – predsedu Štefana Moyzesa a podpredsedov Karola Kuzmányho a Jána Francisciho. V hornej časti mincového poľa je rok založenia Matice slovenskej 1863. Pod ním je v troch riadkoch nápis ZALOŽENIE MATICE SLOVENSKEJ.

Vydala: © Národná banka Slovenska, júl 2013

Foto: Archív Matice slovenskej

<http://www.nbs.sk/sk/bankovky-a-mince/eurove-mince/zberatelske>

Matica slovenská

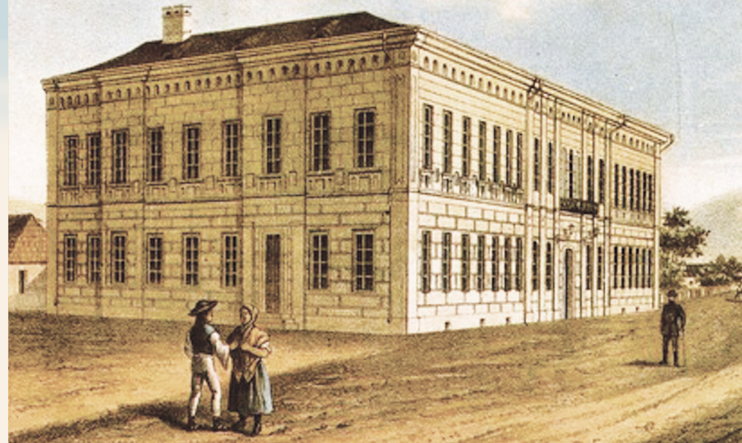
150. výročie založenia

Strieborná zberateľská minca

Matica slovenská je historicky osvedčená, najstaršia a doteraz jestvujúca ustanovizeň slovenského národa v oblasti kultúry, osvety a vedy. Jej vznik bol jedným z vrcholov slovenského národného obrodzenia 19. storočia a významne prispel k pozdvihnutiu národného povedomia Slovákov. Činnosť Matice slovenskej tvorí dôležitú kapitolu v dejinách Slovenska.

V júni 1861 sa v Turčianskom Svätom Martine zišlo Slovenské národné zhromaždenie. Prijalo Memorandum národa slovenského, ktoré patrí k najvýznamnejším dokumentom národno-emancipačného vývoja Slovákov. Prebudené národy Habsburskej monarchie sa vtedy usilovali dosiahnuť optimálne postavenie, aby si mohli rozvíjať svoju identitu a zabezpečiť svoje národné práva. Memorandum zakotvilo slovenský politický program v štátoprávnej, politickej, kultúrnej a jazykovej oblasti. Jednou z jeho požiadaviek bolo aj založenie Matice slovenskej.

Matica slovenská mala byť, rovnako ako matice iných slovanských národov, hlavným kultúrnym centrom Slovákov. Mala vydávať knihy, organizovať kultúrny život a podporovať vedecké bádanie a literárnu činnosť. Svojou prácou nadviazala na tradície učených spoločností, ako bolo Slovenské učené tovaríšstvo, Ústav slovanský a neskôr spolok Tatrín.

Prvá budova Matice slovenskej

Dočasný prípravný výbor už v roku 1861 vypracoval Stanovy Matice slovenskej a predložil ich na schválenie. Súčasne sa rozbehla celonárodná finančná zbierka, v ktorej sa zozbieralo viac ako päťdesiat tisíc zlatých, čo vytvorilo predpoklady na začatie jej činnosti. Predsedom dočasného prípravného výboru bol Ján Francisci, ktorý pre vznik Matice vynaložil mimoriadne úsilie a po jej založení bol jej doživotným čestným podpredsedom. Zakladajúce valné zhromaždenie sa uskutočnilo 4. augusta 1863 v Turčianskom Svätom Martine, symbolicky v roku osláv tisícročného jubilea príchodu misie sv. Cyrila a Metoda k našim predkom. Matica slovenská vedome nadväzovala na cyrilo-metodskú tradíciu ako na prastarý pôvod našej kultúry a duchovnosti. Za prvého predsedu Matice bol zvolený katolícky banskobystrický biskup Štefan Moyzes. Podpredsedom sa stal evanjelický superintendent Karol Kuzmány.

Matica úspešne rozvinula svoju činnosť. Získavala nových členov, robila finančné zbierky, poskytovala pôžičky a vydávala slovenskú literatúru. Začala vydávať Letopis Matice slovenskej, ktorý podporoval bádanie v oblasti vlastivedy, jazykovedy, histórie, národopisu aj prírodných vied. Matičná činnosť mala dobrú odozvu v slovenskej verejnosti. Prejavilo sa to úspešnými zbierkami, darovaním kníh a múzejných predmetov.

Vedúci činitelia Matice pôsobili po vzniku Matice slovenskej v dvoch mestách, v Banskej Bystrici a v Turčianskom Svätom Martine, čo spôsobilo, že vznikli dve matičné centrá. Ich existencia napomáhala činnosti Matice, organizačne ju ale aj komplikovala. Smrťou Štefana Moyzesa a presunom matičných zbierok sa v roku 1869 činnosť banskobystrického centra skončila.

Matica slovenská sídlila v budove, ktorú začali v Turčianskom Svätom Martine stavať v roku 1864 a slávnostne ju otvorili na treťom valnom zhromaždení v roku 1865. Na jej výstavbe sa zbierkami podieľalo skoro celé Slovensko. Po roku 1875, keď Maticu násilne zatvorili, slúžila na rôzne účely.

Štefan Moyzes

Zápisnica z III. zasadnutia Výboru Matice slovenskej

Evidencia darov pre Maticu slovenskú

Ján Francisci

Stanovy Matice slovenskej

Karol Kuzmány

